

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

2018 / 3

V.U. Bertrand Denys
Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem

ZILLEGHEM

Handelingen van de Kring
voor Heemkunde en Geschiedenis
'Pastoor Ronse'

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

<i>In memoriam Anna Deceur</i>	83
Anna DECEUR <i>Mijn leven</i>	85
Anna DECEUR. <i>Mijn vader was een tovenaar, 't is echt, 't is heus, 't is raar maar waar, een ti-ta-tovenaar</i>	93
Patrick ARNOU <i>Post-truth bij een spoorwegongeval te Zedelgem in 1902</i>	102
Paul BAEKELAND <i>Prof. Nelis en Dr. Baekeland. Ingezonden lezersbrief</i>	115
<i>Aankondigingen</i>	118

39ste jaargang nr. 3 - juli - augustus - september 2018

Redactie en bestuur

Bertrand Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou, Burg. J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet, Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Noël Denolf, Snellegemsestraat 118, 8210 Zedelgem
Pol Denys, Hendrik Baekelandlaan 57, 8211 Aartrijke
Paul Vandenbussche, Guido Gezellelaan 44, 8210 Loppem
André Vanhevel, Belledreef 4, 8210 Veldegem
Johan Verplancke, Torhoutsesteenweg 396, 8210 Veldegem

Lidmaatschap: € 10,00

IBAN: BE48 7381 1720 5627 - BIC: KRED BE BB
Heemkundige Kring 'Pastoor Ronse' Zedelgem

Secretariaat en ledenadministratie

Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Tel. 0475/64.81.16 - E-mail: willy.casier@gmail.com

Redactiesecretariaat

Bertrand Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem
Tel. 050/82.42.74 - E-mail: bertrand.denys@telenet.be

Website en Facebook

users.telenet.be/pastoor.ronse
www.facebook.com/groups/657109921075905

Studies verschijnen in 'Zilleghem' of uittreksels daarvan mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Illustratie op de cover

Dorpsgezicht van Aartrijke, gezien vanuit de Steenstraat, op een Ansichtkaart begin 20ste eeuw. We zien de kerk, met pas gebouwde torenspits, en de molen genaamd het 'Stampkot'. (Verzameling Gemeentearchief Zedelgem)

In memoriam Anna Deceur

We schrijven niet zo vaak een apart in memoriam voor één van onze leden. Voor Anna maken wij een uitzondering. Het bestuur van onze Heemkundige Kring heeft haar als rasechte maar onbekende schrijfster ontdekt enkele jaren geleden. Helaas veel te laat. Zij debuteerde in Zilleghem 2014, nr 4 met het mooie kerstverhaal 'Kerstmis 1944 te Zedelgem. Een waar gebeurd verhaal', waarin haar man de hoofdrol speelde. Anna was een familievrouw. In het volgende nummer van ons tijdschrift (2015, nr. 1) beschreef zij het leven van de uitgeweken familie in Canada. En zij had de smaak om te schrijven te pakken. Hoewel zij als voorzitter druk in de weer was met het kerkkoor Adveniat, maakte zij steeds wat tijd vrij om vrienden en familie te verrassen met één of ander tekstje, zoals dat over de tekening met gedicht van Felix Timmermans dat in de woonkamer van pastoor Joris Weyts hing (2015, nr. 4). Haar bijdragen waren volkskundig getint, zoals die over de duivenmelkers die zij kende van de tijd dat zij in het ouderlijke huis met café en duivenlokaal woonde. Over haar jeugd in de ouder-

*lijke herberg aan de Brugsestraat schreef zij verleden jaar nog een goed gestof-
feerd en fris geschreven relaas. We hadden ook nog een uit het hart geschreven
levensschetsje van haar vader in petto. Helaas, Anna heeft het niet meer onder
ogen mogen zien, maar het komt thans aan bod in dit nummer. Over haar le-
vensloop hebben wij hier niets vermeld. Het komt aan bod in het door Anna zelf
geschreven curriculum, in de uitvaart voorgelezen door een goede vriendin. Be-
lofte maakt schuld. Anna was een goede collega geworden van het bestuur van
onze kring. Moge zij rusten in vrede met de waardering van iedereen. En Daniël
mag terecht trots zijn op zijn vrouw, met wie hij 50 jaar lief en leed deelde. Ook
de kinderen en kleinkinderen wie wij veel sterkte wensen, mogen zich gelukkig
achten met zo'n moeder en oma.*

Het bestuur

Mijn leven

Anna DECEUR

Ik heb een gelukkig leven gehad. Geboren in 1944, nog volop oorlogstijd, was ik als eersteling uiterst welkom bij vader Henri en moeder Madeleine, toen beiden reeds meer dan 40 jaar oud. Als na drie jaar er nog een broertje bijkwam, was ons gezinnetje compleet. We leefden stil en gelukkig samen, en al waren we niet rijk, we waren tevreden met elke nieuwe dag.

Ik ging graag naar school en met studeren had ik geen problemen. Daarom had ik graag na mijn lagere school naar het 'pensionaat' gegaan; ik zou graag later op een bureau schrijven! Daarvoor moest ik echter intern worden, wat financieel wel een zware dobber was. Maar er kwam steun van brave mensen die anoniem een duit in het zakje deden, zodat ik mijn droom kon

Fig. 1 - Anna, 6 jaar, met haar lievelingspop.

waarmaken. Ik ben er hen mijn hele leven dankbaar voor gebleven en heb hen nadien ruimschoots kunnen vergoeden.

In Roeselare deed ik mijn uiterste best, leerde naarstig, maar had ook nog tijd over om mij te engageren in de VKSJ – alle lagen heb ik er doorlopen, tot aan het leidsterschap toe. Ik heb er heel veel aan gehad en beleefde het ideaal van de studerende meisjes met hart en ziel.

Op 30 juni 1962 studeerde ik af met grote onderscheiding, en op 1 juli zat ik reeds op bureau in ‘Molino’, bij Rachel en Edward Pollet, op enkele honderden meters van mijn deur. Het was een familiaal bedrijf, waar wij met vijf jonge meisjes als bedienden prachtige tijden hebben meegemaakt.

Maar er moest gewerkt worden, zelfs nog de zaterdagvoormiddag, en wat ik dezelfde dag niet afgewerkt kreeg, nam ik mee naar huis om daar te voltooien – op een uurtje meer werd niet gekeken.

Ook het parochiaal leven interesseerde me fel. Het was in die tijd dat ‘Jonkhove’ het levenslicht zag. Met ons vijven waren we niet alleen samen op het werk, maar je kon ons ’s avonds steeds vinden in de Torhoutstraat. We hebben het interieur van de eerste twee zaaltjes – Klaroen en Schalmei – eigenhandig in moderne kleurtjes geverfd. Wat later was er elke dag wel iets te doen in Jonkhove: vergaderingen van de jeugdbewegingen, herhalingen voor het jaarlijks toneel en voor het zangkoor, 11 julivieringen voorbereiden, Davidsfondsvergaderingen bijwonen, ja, zelfs bij ‘De Verenigde Kwekers’ kon je ons aantreffen.

Enkel de weekends in de zomer had ik ander werk: thuis was het duivenlokaal, en er komt daar heel wat schrijfwerk bij te pas. Ik moest reeds helpen van zodra ik cijfertjes kon schrijven, en ging door tot het

invullen van inlegbrieven en het maken van de uitslagen, wat een groot werk was als je bedenkt dat alles nog manueel moest gebeuren, dus zonder rekenmachientje. Het was thuis een ongeschreven wet dat tijdens het vluchtseizoen geen enkele vrije vrijdagavond, zaterdag of zondag kwam. Terwijl andere vriendinnetjes naar zee trokken, zat ik met mijn neus in de cijfers, en het hoorde zo, ik stelde mij geen vragen daaromtrent.

In 1964 kwam een groep nieuwe duivenliefhebbers uit Zedelgem naar ons lokaal spelen. Daarbij was een jonge gast, Daniel. Hij werd weldra mijn eerste en enige liefde. Het werk aan de duiven was opeens heel wat lichter: hij was niet alleen een goeie hulp bij het opmaken van de uitslag, maar zo konden wij ook elk weekend samen doorbrengen.

Ik heb gewerkt bij Molino tot 13 oktober 1967 's middags, en om 17 uur 's avonds zijn wij getrouwd voor de wet in het gemeentehuis van Aartrijke.

's Anderendaags, 14 oktober 1967 was dan de plechtige dag waar we al zolang naar uitgekeken hadden: wij beloofden elkaar trouw in de parochiekerk van Aartrijke tijdens een plechtige viering, opgeluisterd door het parochiaal koor waarvan ik lid was. Het feest was in de vernieuwde feestzaal Rerum bij Gilbert Degrande. We trokken met eigen wagen op huwelijksreis naar Wenen en Salzburg. Noch Daniel noch ikzelf hadden ooit al een hotel aan de binnenkant gezien, maar alles verliep super!

Als jong paar gingen wij inwonen bij de ouders van Daniel in de Diksmuidse Heirweg en we zijn er nooit meer weggegaan. Ik bleef thuis om te helpen bij de ma van Daniel, wiens gezondheid al een gevoelige deuk had gekregen, deed het administratieve werk in de kolenhandel en de

beginnende bouwmaterialenzaak, en trok verder naar Aartrijke voor het duivenwerk. Zo was ik dan ook de ‘moeder aan de haard’, toen in 1969 en 1972 onze twee zonen geboren werden. Ik had alle tijd om voor hen te zorgen, met hen te wandelen of voor hen te breien, kortom: ik was er altijd voor hen.

De kolenhandel begon zienderogen te slinken en we trokken resoluut de kaart van de bouwmaterialen. Wij gingen ervoor, met geheel ons hart, met geheel onze ziel en met al onze krachten. De eerste tien jaren namen we geen enkele dag verlof, nadien gingen we met de kinderen elk jaar een weekje naar de Moezel, van maandag tot vrijdag. Ik nam mijn leveringsbons mee om over te zetten op fiches, zodat ik bij mijn

Fig. 2 - De bouwmaterialenzaak van de familie Maertens-Deceur, op de hoek van de Diksmuidse Heirweg en de Snellegemestraat. We zien van links naar rechts: Kristof, Koen, Anna en Daniël.

thuiskomst direct facturen kon maken. Het was heerlijk om te werken op het terrasje van het hotel, hoog boven de Moezel, terwijl de kinderen in het omliggend bosje kampen maakten en wij samen met volle teugen genoten bij een heerlijk wijntje!

Onze inspanningen werden beloond en wij zagen de zaak groeien. We waren blij met de hulp van vader André en kort erna kwam Koen ons team versterken. Toen een paar jaar later ook Kristof in de zaak kwam, draaide ons gezin en ons bedrijf op volle toeren. Ik deed de verkoop en de boekhouding, de jongens leverden uit, samen met Daniel die al eens vaker het werk op de koer kon aanpakken. Met onze nieuwe jonge krachten kwamen ook moderne en frisse ideeën binnengewaaaid, en we gingen ervoor!

Maar het was te mooi om waar te zijn. Een onverwachte, zware operatie eind 2001 kwam als een donderslag bij heldere hemel. Dat mij dit kon overkomen, daar hadden wij helemaal geen rekening mee gehouden. En alhoewel iedereen zijn uiterste best deed om de zaak draaiende te houden, gleed ik in een diepe depressie. Dit waren de zwartste maanden uit mijn leven! Maar na een tijd kroop ik terug uit het diepe dal en kon ik de zon weer zien schijnen.

Intussen waren de taken in de zaak herverdeeld en deed ik enkel nog de boekhouding. Zo kreeg ik plots meer vrije tijd en konden wij af en toe doen wat we altijd uitgesteld hadden, namelijk reizen. En al was het hoofdzakelijk in de vakantieperiodes, wij hebben intens genoten. Zo stond ik in bewondering voor de Taj Mahal in India, voeren wij met een boot onder het neerstortende water van de Niagara watervallen in Canada, liepen wij op de hoge muren rond de stad Jerusalem, bezochten de Geboortekerk in Bethlehem en lieten ons dobberen op de Dode Zee.

We hadden ogen tekort bij ons bezoek aan Petra in Jordanië en waren diep geraakt bij het aanschouwen van de gruwel in de concentratiekampen van Auschwitz, Birkenau, Dachau, Struthof en Theresienstadt. Maar we waanden ons in de zevende hemel tijdens de walsconcerten in het stadspark van Wenen en Schönbrunn. Ook de mooie wereldsteden zoals Praag, Boedapest, Parijs, Rome en Firenze, of Amsterdam en zijn Anne Frankhuis, alles interesseerde ons. Daarnaast hadden wij onze diverse familiebezoekjes naar Canada en doorkruisten we één van onze lievelingslanden, Frankrijk. Van de Provence tot in Normandië, van Bretagne tot in de Ardèche en natuurlijk onze mooie bedevaartsplaats Lourdes, die we een tiental keren hebben aangedaan. Ik voelde mij een heel klein mensje, telkens als ik moederziel alleen te voet de Tourmalet afdaalde naar La Mongie, zingend van “Je crois en toi, maître de la nature ...” Topmomenten waren dit!

Nadat de kinderen het huis uit waren, had ik veel vrije avonden en ik kon mij engageren in de parochie. Dertig jaar verzorgde ik wekelijks de bloemen in de kerk, zorgde voor sfeer in ons koor Adveniat, was lid van de parochiale werkgroep en droeg mijn steentje bij in de werkgroep 900 jaar Zedelgem, het Beiaardcomité, True Love en stond mee aan de wieg bij de oprichting en de uitbouw van 't Kloosterhof. Ik hield van organiseren, vooral als het vrolijk mocht zijn. Het liefst zorgde ik voor de luimige noot als Burga of Reinhilde met verhalen over de tijd van toen. Ook reisjes organiseren was een hobby, en vooral de drie tweedaagse reizen naar Bourg-Achard in Normandië bij priester Albert Dedecker staan bij alle medereizigers nog diep in het geheugen.

Op Pasen 2012 stak dat ‘vuile beest’ weer de kop op en werd het weer een operatie. Ditmaal beleefde ik die periode totaal anders: een prima chirurg, een prachtige nieuwe kamer in Sint-Jan, weten dat thuis alles

Fig. 3 - Vele jaren hielp Anna Deceur met de organisatie van een Sterrenstoet in Zedelgem. De opbrengst ging naar minderbedeelden op de parochie. Anna poseert bij de kerstpakjes, samen met enkele vrijwilligers van de parochiale werkgroep.

perfect geregeld is, dat alles maakte deze periode goed te verdragen. Alleen de nabehandelingen pleegden roofbouw op mijn lichaam en maakten me steeds minder mobiel. Dat maakte dat ik steeds meer uit handen moest geven, maar ik deed moedig verder met wat ik nog kon. Alles wat zittend kon gebeuren, was welkom. Nu had ik veel tijd om te schrijven over vroeger en werkte zo mee aan het tijdschrift van de Heemkundige Kring Pastoor Ronse, engageerde me als leesmoeder bij de kindjes van het eerste leerjaar in Varsenare, maakte uitnodigingen en kaarten voor diverse parochiale evenementen, hielp vol overgave bij de huistaken van de kleinkinderen en nog zoveel meer. Dankzij mijn broer en schoonzus kon ik intens genieten van de vele wandelingen in mijn rolstoel, en samen met Daniel waren onze uitstapjes met de wagen een

mooi tijdverdrijf. Het hoefde niet ver te zijn om te genieten van de prachtige natuur, en een boodschapje naar diverse firma's voor de zaak was hierbij graag meegenomen.

Toen het er naar uitzag dat wij onze gouden bruiloft zouden kunnen vieren, hebben wij er intens naartoe geleefd. Het moest en het zou één groot feest worden, samen met de kinderen en kleinkinderen, en een hele grote bende vrienden. Zo werd 14 oktober 2017 één van de mooiste dagen van ons leven met een prachtige dankmis in onze parochiekerk, opgedragen in concelebratie met vijf bevriende priesters en opgeleusterd door 'mijn' zangkoor Adveniat dat het beste van zichzelf gaf. Het bracht ons in hogere sferen. Ook het feest nadien was navenant en een stralende oktoberzon maakte het plaatje af. Dat we dat nog mochten meemaken gaf ons een gevoel van opperste geluk!

Nu resten alleen nog maar herinneringen. Nog proberen te genieten van elke dag, en besluiten dat mijn leven toch de moeite waard was. Ik heb gedaan zoals Bram Vermeulen zingt: "Ik heb een steen verlegd in een rivier op aarde", maar bovenal sta ik achter Frank Sinatra en zing met hem mee in het prachtige levenslied "I did it my way!!!"

**Mijn vader was een tovenaar,
't is echt, 't is heus, 't is raar maar waar,
een ti-ta-tovenaar**

Anna DECEUR

Henri Deceur was zijn naam. Geboren te Aartrijke als derde van zes kinderen in het gezin van Francis Deceur, bakker, herbergier en gemeenteraadslid, en zijn vrouw Paulina Van Couillie, na Maria (1895) en Lodewijk (1896) en voor Madeleine (1901), Germaine (1903) en Jozef (1912).

Een circusartiest was hij niet, verre van, hij was niet dat soort tovenaar, nee, hij was bakker, net als zijn vader van wie hij de stiel leerde. Maar wat voor een bakker!

Eerst een korte schets. In het hoge huis aan de Bruggestraat kwam je binnen via een portaal. Daar had je twee deuren. Die recht voor je gaf toegang tot de herberg en het duivenlokaal, de deur rechts leidde je binnen in een kruidenierswinkeltje. Via een deur in de winkel kwam je in de bakkerij. Groot was ze niet, de bakkerij. Links een hoge tafel met aansluitend een grote trog. In de hoek op een stuk boomstam stond de zak meel. Daarnaast de ‘dover’, een grote metalen ketel met een dek-sel. Die was nodig om de resten van het hout, dat diende om de oven op te warmen en die nog niet helemaal waren opgebrand, in te zame-

len. Door onmiddellijk het deksel erop te plaatsen, werd de lucht afgesloten, zodat de houtresten niet verder konden branden en meteen doofden. Deze houtskoolresten vormden het best denkbare aanmaakmiddel voor de kachel 's morgens: een stukje gazet, een lucifer en een schaalje 'bakkerskolen' en in een wip had je een heerlijk gloeiend vuurtje. Nu wat kolen erop en het fluitketeltje met water om spoedig de dagelijkse koffie te kunnen opgieten. In de tijd dat moeder met een paar flinke draaien aan de handkoffiemolen een lekker ruikend bakje koffiebonen had gemalen, liet het fluitketeltje al luid horen dat het opgieten kon beginnen!

Terug naar de bakkerij. Aan de rechterkant stond een grote, brede, houten tafel om het brood op te leggen zodra het uit de oven kwam, met daaronder in enkele kisten de bakblikken, gesorteerd volgens de grootte van de broden. Pal voor je, ongeveer op ooghoogte, gaapte het

Fig. 1 - Het ouderlijke huis in de Brugsestraat, met herberg en bakkerij.

gat van een grote oven, dat door middel van een zware ijzeren deur kon worden gesloten. In de hoek van de bakkerij steevast enkele stukken gekleefd dennenhout van 1 meter hoogte, om volledig te drogen vooraleer de oven ermee opgewarmd moest worden. Verder geen enkele machine, geen enkele thermostaat of thermometer, geen enkele hoeveelheid toeslagstoffen of broodverbeteraar, niets van dit alles. De enige elektriciteit in de bakkerij betrof de lamp om het lokaal te verlichten en een looplamp. Boven de hoofden hingen nog twee houten ophangers aan het plafond bevestigd met daarop diverse ovenpalen en een L-vormige ijzeren staaf die moest dienen om de rest van de bakkerskolen uit de oven te verwijderen vooraleer de broden erin geschoven werden. Verder was er niets, niemendal.

Zoals u al opgemerkt zult hebben: mijn vader bakte met hout, dennenhout. En om dit hout was heel wat te doen! In de kalme namiddagen trok vader steevast naar de bossen van Snellegem. In afspraak met boswachter Odiel Schollier werden de sparren aangeduid die voor het kappen in aanmerking kwamen. Met zijn meegebrachte hakbijl haalde vader dan één voor één de gemerkte sparren naar beneden en verwijderde de zijtakken. Vaak gingen mijn broer en ik mee, maar veel hulp konden wij niet bieden: het was vooral om in het bos te spelen en "van de strate te zijn". Toch droegen wij een klein steentje bij: wij mochten de omgehakte sparren uitslepen en langs de boswegels leggen.

Als na verloop van tijd de hoeveelheid gekapte sparren groot genoeg was, werd een beroep gedaan op het nodige vervoer om dit hout naar huis te halen. Dit gebeurde met paard en kar, en meestal was het paardje van melkventer Cyriel Tyteca de uitverkorene om dit karwei tot een goed einde te brengen. Het was geen makkie voor dit paardje om zo'n lading hout naar de Bruggestraat te brengen, want je kunt Aartrijke-

Fig. 2 - Henri Deceur als soldaat

dorp nergens bereiken zonder een lange 'bergop'. Maar dierenvrienden als mijn vader en zijn gelegenheidshelpers hielden er rekening mee dat het voor dit paardje haalbaar moest blijven! Eenmaal thuis werd het hout aan de ene kant van ons erf opgeslagen en kon fase twee beginnen: het verzagen van het hout. Daarvoor werd ook mijn moeder ingeschakeld. Eerst werden twee stevige palen uitgezocht die in de vorm van een Andreaskruis aan elkaar werden gehecht en in de grond

geplant. Dat was de werkbank. Spar voor spar werd nu in de kruising van de palen gelegd en vader aan de ene kant en moeder aan de andere kant konden nu zagen dat het een lieve lust was. Een maatstok van ongeveer een meter lang werd daarbij telkens op de spar gelegd, zodat alle stukken precies even lang waren. Op de plaats waar gezaagd werd, dwarrelde telkens zaagmeel naar beneden. Als kind verzamelden wij dit heerlijk ruikend vers zaagmeel om het af te leveren bij onze overbuur,

dorpsbarbier ‘Baas’ Desender. Die gebruikte het als grondlaag in zijn ‘spuugbakjes’ die hier en daar in zijn scheerlokaal stonden, en bedoeld waren voor de oude mannetjes die hierin hun ‘sjieke’ en ander fraais uit hun mond konden deponeren. Het juist mikken naar deze bakjes was dan weer een ander probleem, want de omtrek rond die bakjes was meestal ook niet appetijtelijk! Maar met vers zaagmeel kon je hier wonderen doen!

Eenmaal alle sparren gezaagd, was de kous nog niet af: alle stukken moesten nu nog gespleten worden. Ook daarin was mijn vader een meester. Op zijn houten klompen, gewapend met een ‘wig’ en een grote hamer, kliefde hij probleemloos elke paal, meestal met één forse slag! Nu lagen er dubbel zoveel stukken, die hij dan vakkundig stapelde: eerst een basis van twee horizontale latten en dan beginnen: eerste rij van oost naar west, tweede rij van noord naar zuid, en zo verder, tot op een hoogte van ongeveer twee meter, kaarsrecht. Daarboven busseltjes dunne twijgjes om af te dekken. Een hele rij stonden er achteraan in onze tuin als soldaten in het gelid. In de zomer liet mijn vader soms een meter tussen twee stapels open, maar hij dekte het ook bovenaan af, zodat ik een zomerspeelhuisje had. Daar hield ik dan met mijn speelkameraadjes winkeltje met lege conservenblikken, lege flesjes, kartonnen verpakkingen en af en toe wat fruit uit de tuin. Dat was mijn eerste ‘handelszaak’ - je moet nu eenmaal klein beginnen om te kunnen groeien!

Tegen de eerste mistige dagen van november was alle bedrijvigheid rond het hout afgelopen en kon vader fier terugblikken op zijn voorraad: nu mocht koning winter zijn intrede doen.

Vader bakte niet elke dag: op maandag en woensdag tarwe- en rogge-

brood, in het weekend aangevuld met heerlijk koeken- en krentenbrood. De zaterdagmorgen was er al erg vroeg volle bedrijvigheid in de bakkerij. De oven, op vrijdagavond al volgestouwd met het nodige hout, werd meteen aangemaakt.

Op de rug van de Leuvense kachel in de keuken stonden grote potten verse melk en sneden boter lichtjes lauw te worden en langzaam te smelten. De grote trog werd opengelegd, het beste meel erin gekieperd, vakkundig een kuiltje gemaakt voor de gist, het zout, de eieren en de melk. Met die grote vuisten van pa werd het deeg bewerkt en gekneet tot zijn oog zag dat het goed was. Boven de trog hing een primitieve weegschaal, een model zoals die in de handen van Vrouwe Justitia. Aan de ene kant stond er een gewicht van een of anderhalve kilo, aan de andere kant was een houten plateautje, met vier koorden vastgemaakt aan de balans, waarop het deeg werd gewogen. De maat of het gewicht zat in vaders vingertoppen. Er moest nooit veel geprobeerd worden: een beetje erbij, een beetje wegnemen en de stukken waren klaar om opgeboid te worden en een eerste maal te laten rijzen. Wee diegene die op dat moment de bakkerijdeur opende, want tocht moest te allen prijze vermeden worden! De volgende fase was het klaarmaken van de deegbollen om ze in de bakblikken te leggen en *last but not least* te bestrijken met het kleurige eigeel, zodat ze nu klaar waren om de oven in te gaan.

Intussen had vader die oven goed in het oog gehouden - bijvullen indien nodig - met de looplamp in de hand de kleur van de ovenstenen bekijken om zo de temperatuur te bepalen - om dan finaal alle resten van het hout te verwijderen in de dover en de bakvloer af te dweilen tegen nagelaten restjes houtskool. Met de lange ovenpalen werden alle blikken netjes naast elkaar geplaatst, de zware ovendeur werd dichtgeklapt en

Fig. 3 - Henri Deceur was een enthousiaste duivenliefhebber.

het bakproces kon beginnen. Hoelang? Dat heb ik nooit geweten - één blik op de keukenklok was voor vader voldoende om te weten wanneer de oven weer zou opengaan. Geen schrik dat de elektriciteit zou uitvallen, geen schrik dat één of andere machine het zou begeven: er waren er simpelweg geen! Enkel de hitte van de vuurvaste stenen was van tel. Nooit heb ik geweten dat er een 'bakte' verbrand was of niet genoeg gebakken, altijd gepast - daarin herkende je de meester. Als de dag van gisteren herinner ik mij het moment dat de zware ovendeur werd geopend en de heerlijke geur van vers koekebrood ons hele huis vulde, van beneden tot op zolder. Met de looplamp bekeek vader die mooie, zachtbruine, glanzende broden, van links naar rechts, die hem daar als hemels manna toelachten. Heerlijk was dat. Zonder enige vorm van toeslagstoffen, maar puur natuur en zonder hulp van machines, maar enkel met vaders handen, lagen daar die heerlijke koeke- en krentenbroden, klaar om erin te happen.

Maar dan kende je mijn vader nog niet, want vers brood mocht niet onmiddellijk aangesneden worden. Als wij dan als kind zeurden om een ovenvers 'stuutje', vertelde vader steevast hetzelfde verhaaltje: een vrouwtje van de wijk De Kaaie had vers brood gegeten, verslikte zich en het brood maakte een deegbal in haar keel en zij verstikte. Dat was een stevig argument voor ons om vaders raad op te volgen en het brood te laten 'vernachten'.

Maar als de koeke- en krentenbroden de zondagmorgen, na een kruisje met het broodmes netjes in even dikke sneetjes op tafel kwamen, kon de kermis beginnen. Toespijs was niet nodig, of toch werd de zondagmiddag soms een schaal appelmoes erbij gezet. Krentenbrood met appelmoes, dat waren onze 'taartjes' *avant la lettre*.

Helaas, die tijd is al zo lang vervlogen en de stiel van bakker is ook enorm geëvolueerd. In onze tijd van *'time is money'* zou ik niet graag de kostprijs berekenen van een krentenbrood van vandaag qua kosten aan uurloon en mankracht. Met de nodige belastingen erbij zou het zeker onbetaalbaar zijn! Maar het brood van mijn vader was ONBETAALBAAR... LEKKER!!

Post-truth bij een spoorwegongeval te Zedelgem in 1902

Patrick ARNOU

Tegenwoordig is veel te doen over nepnieuws in de politiek of in de media. Feiten worden verdraaid tot ze dienstig zijn voor wat men wil beweren of bewijzen. ‘Post-truth’ was in 2016 zelfs het woord van het jaar voor Oxford Dictionaries. Men mag echter niet denken dat dit enkel een recent verschijnsel is. Ook vroeger werden gebeurtenissen in de kranten soms moedwillig anders voorgesteld dan in de werkelijkheid het geval was. Dit blijkt duidelijk bij de berichtgeving in de pers rond een spoorwegongeval te Zedelgem op 28 maart 1902 ...

Op Goede Vrijdag 28 maart 1902 was het groot nieuws in Zedelgem. Tegen 15 u. was het openbare leven er grotendeels stil gevallen om het sterven van Christus te herdenken. Dit zou ook nog lang nadien de gewoonte blijven in de dorpen van te lande. Wat echter niet stil lag, was het treinverkeer. De trein die Brugge had verlaten om 15u50, was in het station van Zedelgem gestopt om 16u04. Vandaar reed hij door naar Torhout. In Veldegem, waar al sinds 1 juli 1891 een bijkomende treinhalte was geopend, stopte deze trein alleen op zaterdag.

Kort vóór deze halte Veldegem zag de machinist een man die op of bij de sporen wandelde en daarbij wilde gebaren maakte. De treinbestuur-

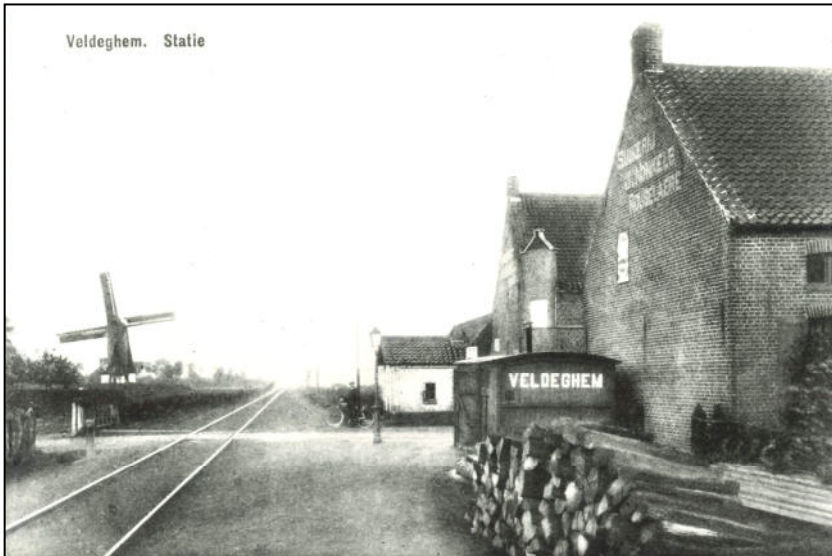

Fig. 1 - Oude postkaart van de treinstation te Veldeghem. (Verzameling Gemeentearchief Zedelgem)

der trok alle remmen dicht en toeterde uit alle macht. De vreemde wandelaar draaide zich om, maar liep niet weg. Hij gooide zich integendeel onder de aankomende trein. Hij werd op slag gedood en zijn lichaam werd verschrikkelijk verminkt. De man zou sinds kort tekenen van geestesstoornis vertoond hebben. De spoorwegmensen hadden hem al eerder van bij de spoorweg weggejaagd, maar hij kwam steeds terug.

Het ging om de 67-jarige landwerkmans Jacob Geernaert uit Zedelgem. Zijn overlijdensakte legt de plaats van het overlijden officieel vast “*langs de ijzerenweg, tusschen de statien van Zedelghem en Veldeghem*”. Aangevers waren de Zedelgemse veldwachter-brigadier August Ryngaert en de veldwachter Gustaaf Maertens, die speciaal aangesteld was voor wat toen nog de wijk Veldeghem was.

Jacob Geernaert was geboren te Varsenare op 28 juli 1835. Hij was in september 1896 vanuit Uitkerke in Zedelgem komen wonen, en dit om er dienstknecht te worden bij het gezin van August Segaert en Amelie Cools in de herberg De Blauwe Kroon langs de Diksmuidse Heirweg. Jacob was tot dan toe ongehuwd, maar hij leerde hier in Zedelgem Rosalie Rammant kennen. Zij was geboren in Zedelgem op 30 augustus 1843 en was als landwerkster altijd bij haar moeder Joanna Vervaecke blijven wonen, die heel vroeg weduwe was geworden. Nadat haar moeder op 24 februari 1894 was overleden, bleef Rosalie alleen achter in de woning. Maar dan besloot zij blijkbaar om het met Jacob Geernaert te wagen. Op 20 juli 1898 traden Jacob en Rosalie in het huwelijk. Hij was dan 63 jaar, en zij was er 55. Hij ondertekende de huwelijksakte, zij verklaarde niet te kunnen schrijven. De gehuwden moeten toch wel enig bezit gehad hebben, want zij sloten een huwelijkscontract af bij notaris Van Halmé te Zedelgem.

Rosalie zou geen lang echtelijk geluk beschoren zijn met haar echtgenoot. Hij kreeg mentale problemen die in de periode voor het ongeval zeer snel toenamen. En dit leidde ertoe dat hij op 28 maart 1902 onder de trein terechtkwam nabij de treinstation van Veldegem.

Het gebeuren kreeg aanzienlijke weerklank in de plaatselijke en nationale pers. In eerste instantie vindt men in een aantal kranten een korte en neutrale beschrijving van wat als een ongeval werd voorgesteld. Zo meldde de Franstalige Brugse krant *La Patrie* reeds op zaterdag 29 maart 1902 dat de trein nr. 79 naar Kortrijk met vertrek te Brugge om 15u50 nabij een onbewaakte overweg in de buurt van Veldegem in aanrijding was gekomen met een man die zich op de sporen bevond. Deze man werd bij de aanrijding op slag gedood. Het ging volgens de krant om een zekere S. Gernaere van 60 jaar. Eenzelfde bericht verscheen ook in

de nationale krant *Het Nieuws Van Den Dag* van Paaszondag 30 maart 1902.

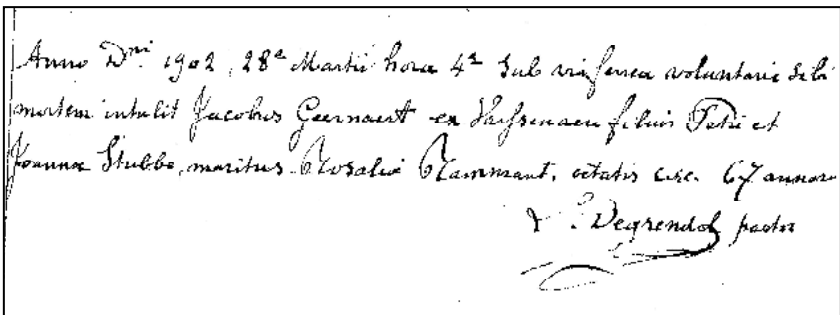
Ook het *Laatste Nieuws* berichtte op maandag 31 maart 1902: “*Wanneer een trein gisteravond de statie van Veldeghem binnenreed, stapte M. Geernaert over de spoorbaan. Hij werd door de locomotief verrast en op den slag gedood*”. Een soortgelijke vermelding vindt men ook in *L’Indépendance Belge* van 31 maart 1902. Deze korte berichten laten dus uitschijnen dat het ging om een ongeval.

Andere kranten gaven echter heel wat meer details, waarbij het gebeuren ook een andere weerklank kreeg. Zo verscheen op Paaszondag 30 maart 1902 in de Franstalige Brugse krant *Journal de Bruges* het veel uitgebreidere verhaal, dat wij hierboven hebben weergegeven. Het bericht verscheen onder de titel “*Un fou tué sous le train*” (“*Een krankzinnige vindt de dood onder de trein*”). Volgens de krant ging het om de 60-jarige Seraphin G. uit Ruddervoorde. Hetzelfde artikel verscheen ook in de *Journal de Bruxelles* van maandag 31 maart 1902.

Ook in *De Thouroutenaer* van zaterdag 29 maart 1902 was een soortgelijk artikel verschenen, maar dan wel met veel meer dramatiek. Volgens de Torhoutse journalist had de trein de man “*dwars doorgereden en gans zijn lichaam verminkt*”. De details werden niet gespaard: “*De schok was zoo hevig dat de reizigers, in de eerste waggons gezeten, hem voelden*”, waaraan nog wordt toegevoegd: “*Akelige bijzonderheid: zij hoorden ook de benen van de ongelukkige kraken, en kwamen gansch ontsteld op hunne bestemming*”. *De Thouroutenaer* meldde ook dat: “*Het alarmfluit van het machien had den man niet afgeschrikt; het schijnt dat de man, die wat ijlhoofdig was, denzelfde dag twee maal van de spoorbaan verjogen werd*”. De naam Jacob Geernaert was in *De Thouroutenaer* correct weergegeven, wat in een aantal andere kranten niet het geval was.

Niet zonder belang is echter dat de man door *De Thouroutenaer* ook werd aangemerkt als een “zelfmoorder”. Dit was geen lichte vermelding, want zelfmoord leidde er normaal toe dat de betrokkene geen kerkelijke begrafenis kon krijgen in gewijde grond, en als verdoemd moest worden beschouwd. Dit was echter niet zo, wanneer hij had gehandeld uit krankzinnigheid. Het was vanwege *De Thouroutenaer* toch wel bedenkelijk om de man hier onmiddellijk als een “zelfmoorder” te merken, terwijl er blijkbaar sprake was of kon zijn van een geestesziekte.

Zelfmoord was in eerste instantie echter ook het oordeel van de Zedelgemse pastoor Louis Degrendel, die op 28 maart 1902 in het parochie-register in het latijn het overlijden van Jacob Geernaert noteert, met de vermelding “*hora 4a sub via ferrea voluntarie sibi mortem intulit*”, of dus “*die zichzelf om 16u opzettelijk de dood toebracht onder de ijzeren weg*”.

Anno Domini 1902, 28^a Martii hora 4^a sub arifera voluntarie sibi mortem intulit Jacobus Geernaert ex Schepenaer felix Patris et Joanna Stubbe, maritus Rosalia Clammant, aetatis circ. 67 annorum
L. Degrendel pastor

Fig. 2 - Vermelding van Jacob Geernaert in het begrafenisregister van de parochie, met opgave van de doodsoorzaak: zelfmoord. (Parochiearchief Zedelgem Sint-Laurentius)

Zelfmoord dus, en bijgevolg geen kerkelijke begrafenis. Dit was een bijzonder hard vonnis. Op Paaszondag 30 maart 1902 wordt Jacob Geernaert tijdens de goddelijke diensten dan ook niet aanbevolen in de gebeden van de gelovigen.

En toch zien we dan plots een merkwaardige wending. In het ‘recommandatieboek’, het register waarin pastoor Degrendel alle mis- sen en andere diensten vermeldde, stond op dinsdag 1 april 1902 aanvankelijk enkel om 7u30 in de morgen een gezongen mis ingeschreven voor de overleden ouders van Jan Miny en voor de overleden vader van zijn huisvrouw. Daarboven werd echter in een duidelijk ander handschrift toegevoegd: “ten 7 ure begravingsmis voor Jacobus Geernaert”.

Dit handschrift kwam mij bekend voor uit de raadpleging van oude gemeentelijke documenten. Het is afkomstig van Honoré Vyncke, die lange tijd gemeentesecretaris was, maar ook koster. Uit het feit dat pastoor Degrendel zelf deze dienst eerst niet had opgeschreven in het recommandatieboek, mag worden aangenomen dat de dienst ook niet was voorzien. Hij werd pas nadien bijgeschreven door de koster, allicht op het moment zelf. De koster kan daarbij zelfs financiële bedoelingen ge-

Parochie Dominica Resurrectionis 30de Martii 1906.
 Kijstorie der Verrijffnis van O.H.J.C. - Vespers ten 2 1/2; tusschen Vespers en
 lof. Sermoen; wij bevelen de heerlijkheid om de goddelijke diensten bij te
 woonen.
 Maandag 31. Tweede Paaschdag, afgesteld heiligdag; de misse van 7 ure voor
 Pieter Paandmeter en voor Catharina Brogaert. Ten 9 de Hoogmis.
 Ten 2 Vespers - Resurrectionis - lof.
 Dinsdag 1. Ten 7 ure begravingsmis voor Jacobus Geernaert,
 ten 7 ure begravingsmis voor overl. ouders van Jan Miny en overl. vader van hie.
 Woensdag 2. Ten 7 1/2 Gm. ten eere O.V. bijz. int. Ten 7 1/2 Gm. H. Antonius - bijz. int.
 Donderdag 3. Ten 6 1/2 en 7 Gm. voor Louis en Leonard Maertens. L'aveu!

Fig. 3 - De bijgeschreven vermelding van de begrafenis mis voor Jacobus Geernaert, in het recommandatieboek van pastoor Degrendel, op 1 april 1902. (Parochiearchief Zedelgem Sint-Laurentius)

had hebben, want hij kreeg een bijkomende vergoeding voor begrafenis.

Nu is het wel zo dat een begrafenis, zeker zoals die toen voorgeschreven was, normaal niet in een half uur kon worden afgedaan. Het ziet er dus naar uit dat men Jacob Geernaert op dinsdag 1 april 1902 onverwacht toch een kerkelijke begrafenis heeft gegund, al was het dan heel vroeg in de morgen en met bijzonder weinig plechtigheid.

We zien in hetzelfde register van pastoor Degrendel ook dat hij de ziel van Jacob Geernaert dan toch aanbeveelt op zondag 6 april 1902, en dit met de genoteerde formule: “*Wij bevelen in uwe gebeden Jacobus Geernaert schielijk overleden*”. Dit is dus een week te laat, en toont nogmaals aan dat slechts na Paaszondag 30 maart 1902 toch tot een kerkelijke begrafenis werd beslist.

Een bidprentje van Jacob Geernaert vinden we niet terug in de toch wel omvangrijke collectie bidprentjes uit ons gemeentearchief. Dit sluit niet uit dat er een bidprentje was, maar het kan ook zeer goed van niet. Op het gedachtenisprentje van alle overleden parochianen van 1902 komt Jacob Geernaert wel voor.

In het licht van dit alles is het ook merkwaardig dat we dan in de week van 1 april 1902 in de pers plots een volledig nieuw en ander verhaal lezen over het ongeval dat Jacob Geernaert op 28 maart 1902 overkwam.

We vinden deze nieuwe versie voor het eerst terug in de kranten *Het Laatste Nieuws* en *Het Nieuws van den Dag* van 1 april 1902. *Het Laatste Nieuws* kopt: “*Vreeselijke dood – nadere bijzonderheden*”, en verhaalt dan als volgt: “*Wij meldden gisteren dat Geevaert in de statie van Zedelghem door een*

expres werd verrast en in stukken gereden. Ziehier nieuwe bijzonderheden over dit schrikkelijk ongeval. Geevaert ging over de spoorbanen en bleef eensklaps met den hiel tusschen twee riggels vastzitten. Hij zelf poogde natuurlijk zich te ontlasten en anderen hielpen hem bij dit werk; doch vruchteloos. Dan dacht men er aan de noodige signalen te geven, want een expres was reeds in 't zicht. Eilaas! het was te laat! Men moest Geevaert aan zijn lot overlaten. Deze huilde vervaarlijk en stelde wanhopige pogingen in het werk om zijnen voet tusschen de riggels weg te trekken: niets kon baten. De rampzalige man werd door de lokomotief omgeworpen en bleef uitgestrekt op de riggels liggen. Geheel de trein reed over hem. Eenige stonden later raapte men nog slechts vormloze menschelijke overblijfsels op. Vreeselijke dood, voorwaar!”.

Deze nieuwe versie wijkt uiteraard sterk af van wat eerder over het ongeval werd bericht. Er is geen sprake meer van een man die zichzelf onder de trein zou hebben gegooid, nadat hij meermaals had gepoogd om de spoorweg te naderen. Er is evenmin nog sprake van een geestesziekte. Het is nu een zuiver ongeval in zeer bijzondere omstandigheden, waarbij ook het slachtoffer er samen met de toegesnelde helpers alles aan deed om aan de dood te ontsnappen. De trein uit Brugge is nu ook een “*expres*” geworden, wat niet het geval was. Die trein bediende wel een aantal tussenliggende stations niet, maar was helemaal geen “*expres*”.

Een zelfde feitenweergave (met inbegrip van “*Geevaert*” in plaats van “*Geernaert*”) vinden we ook terug in de nationale kranten *Het Handelsblad* en *Vooruit* van 2 april 1902, en in de lokale kranten *Het Weekblad van Ijperen* van 5 april 1902 en ‘t *Getrouwe Maldeghem* van 6 april 1902.

Ook in de editie van 2 april 1902 van de katholieke Brugse krant *De Gazette van Brugge* vinden we dit verhaal over “*Geevaert*”. Deze krant met sterke plaatselijke wortels in de gemeenten rond Brugge had nochtans

eerder op 29 maart 1902 al een kort bericht geplaatst over het ongeval onder de titel “*Veldeghe*”. Daarin werd ook verwezen naar een geestesstoornis en werd de naam van het slachtoffer correct weergegeven (“*De trein die uit Brugge vertrekt om 3 ure 50 minuten namiddag heeft gisteren alhier een man in stukken gereden. Het is de genaamde Geernaert, gehuwd. De ongelukkige scheen te lijden aan geestverbijstering*”). Maar in de editie van 2 april 1902 stelde ook *De Gazette van Brugge* dat zij intussen nieuwe informatie had, waarbij het ongeval met “*Geevaert*” dan op dezelfde wijze werd verteld als in het hiervoor aangehaalde artikel uit *Het Laatste Nieuws* van 1 april 1902.

Opvallend is zeker dat de kranten in die tijd gewoon elkaars berichten slaafs overnamen, inbegrepen zelfs de fouten zoals “*Geevaert*” in plaats van “*Geernaert*”. Het feit dat de ene krant strijdend katholiek was (zoals *De Gazette van Brugge*), en de andere strijdend liberaal (zoals *Het Laatste Nieuws*) of socialistisch (zoals *Vooruit*), verhinderde dit klaarblijkelijk helemaal niet...

Deze nieuwe versie van het overlijden van Jacob Geernaert was duidelijk fictief. Zo het werkelijk om het zeer spectaculaire ongeval was gegaan, dat werd beschreven in de latere krantenartikels, dan was er geen enkele reden om van dit schokkend ongeval met hoge spektakel- en nieuws waarde, eerst een zelfdoding wegens geestesziekte te maken. Het ging hier duidelijk om een zelfdoding wegens geestesstoornis, die na enkele dagen in de pers werd voorgesteld als een uiterst spectaculair en spijtig ongeval, wat dan meteen de beslissing tot kerkelijke begrafenis volledig indekte.

Wie het nieuwe verhaal had uitgedacht, én hoe dit onder de kranten werd verspreid, kunnen we niet meer vaststellen. Een loutere hypothe-

se kan ons wel bij Gustaaf Stock uit Brugge brengen. Deze man leidde sinds 1900 de *Gazette van Brugge*, die hij tot een ultra-klerikale krant maakte. Hij had goede contacten te Zedelgem, en dit zeker met de plaatselijke geestelijkheid. Hij moet dus de ware omstandigheden van het overlijden van Jacob Geernaert gekend hebben, en toch bracht ook hij het nieuwe verhaal. Weliswaar niet als eerste, maar dit betekent niet dat hij er niet de auteur kan van geweest zijn. Het is mogelijk dat dit op verzoek van de Zedelgemse pastoor of zelfs van het bisdom gebeurde, én dit om de toelating tot een kerkelijke begrafenis verantwoord te laten overkomen, en de moeilijke discussie over voldoende geestesziek of niet te vermijden.

✠

TOT ZALIG AANDENKEN AAN
MIJNHEER

GUSTAAF STOCK
GEWEZEN UITGEEVER-DEKLEETTER DER "GAZETTE VAN BRUGGE
EN VAN DE PROVINCIE WEST-VLAANDEREN"

gewezen Gemeenterandspijder der Stad Brugge, Voorzitter van de « Katholieke Boekverkoop », Ridder van de Leopoldsorde, Ridder van de Kroonorde, Ridder van de Orde van den H. Gregorius de Groote, vereerd met het Kruis « Pro Ecclesia et Pontifice », geboren te Brugge den 31 Maart 1857 en aldaar overleden, na eene langdurige en pijnlijke ziekte, den 26 Juni 1924, ontzagen hebbende de Heilige Sacramenten der sterfenden.

Door zijn welafgeleerd en hartend waardig door zijn uitstekend schrijvers talent stichtte hij veel goed ten voordele van Kerk en Vaderland.

Het dagbladachtijven, waarin hij als een meester gold, was zijn belangrijkste middel ter verlichting en veredelijking van ons volk.

Rijk door God begaafd, zette hij, na door zijn roeping geleid, door zijne vlichtende godsvandit, door zijne onbegrensd en onbaatzuchtige toewijding, door zijn rekenschap en geestdriftig karakter, door zijn eendrachtigheid en medelijdsd hart, door zijne taane werkzaamheid en zijne wonderd dienstevaardigheid.

Boven eer en rijkdom verkoos hij het genot te mogen bijdragen tot het geestelijk en stoffelijk welzijn van zijne medeburgers.

Omdat hij aangenomen was aan God, was het noodig dat hij beproefd werd. Dikwijls behandelde hij het apostolaat des levens in nog het beste.

Gefel, o Heer uwre goeden en geliefden dienste te beloonen voor zijne godvanditige, eerbare en verdienstvolle loopbaan.

Heilig Heel van Jesus bescherm Belgie. (300 d. ad.)

Brugge, druk. Ad. Maestens-Matthijs.

Fig. 4. - Bidprentje met foto van Gustaaf Stock (Verzameling P. Arnou)

Het nieuwe – én fictieve - verhaal van die erg beklagenswaardige man die met de hulp van anderen wanhopig probeerde om zijn klemzittende voet te bevrijden in een race tegen de tijd, maar die dan uiteindelijk toch werd vermorzeld door een aanstormende express-trein, sprak wel bijzonder tot de verbeelding.

Dit is allicht ook de reden dat het verhaal niet alleen uitgebreid zijn weg vond in de Belgische pers, maar ook tot ver daarbuiten. Dit blijkt uit een aantal buitenlandse kranten, waarvan het archief nu online te raadplegen is.

In de Nederlands-Limburgse krant de *Nieuwe Koerier* van 8 april 1902 vinden we bvb. een bijna letterlijke weergave van de hierboven besproken tekst die verscheen in *De Gazette van Brugge* van 2 april 1902.

Een aantal andere Nederlandse kranten brachten ook het verhaal van de geklemde voet, maar dan wel in verkorte vorm. Zo lezen we in de *Zie-rikzeesche Nieuwsbode* van 8 april 1902 onder de rubriek “België”: “*Te Zedelghem is zekere Geeraert, die met zijn voet tusschen de rails beklemd was geraakt en ondanks alle pogingen zich niet kon losrukken, onder een trein vermorzeld. Verscheidene personen hadden zijn angstgegil gehoord, maar konden hem niet meer redden*”. Ook de *Goesche Courant* en de *Arnhemsche Courant* van die dag brachten hetzelfde nieuws.

En dit bericht geraakte dan vanuit Nederland ook in de Nederlandse kolonie Nederlands-Indië, waar het pas maanden later verscheen onder de titel “*Een vreeselijk oogenblik*”, én dit in de in Batavia (nu Jakarta) verschijnende krant *Nieuws van den dag voor Nederlandsch-Indië* van 5 juni 1902.

Een Duitse vertaling van het volledige verhaal van “Geevaert” vinden we bvb. ook in de *Obermosel-Zeitung* uit Grevenmacher-Remich (Groot-Hertogdom Luxemburg) van 11 april 1902, waarbij de journalist klaarblijkelijk de sensatie nog wat wilde verhogen door van de lokale trein vanuit Brugge de sneltrein uit Parijs te maken.

Fig. 5 - Duitstalig artikel in de Luxemburgse krant *Obermosel-Zeitung*, met het sensationele, maar verzonnen verhaal van Jacob 'Geevaerts' dramatische levenseinde. (Bron: <http://www.eluxemburgensia.lu/BnlViewer/view/index.html?lang=fr#issue:1978592>)

Of hoe een fictief Zedelgems verhaal uiteindelijk internationale persbelangstelling kreeg...

Na het overlijden van Jacob Geernaert bleef zijn echtgenote Rosalie Rammant eerst alleen achter in haar woning. Einde april 1902 kwam het gezin van haar neef Leonard Vervaecke en Emma Puype (met hun kinderen) bij haar inwonen.

Rosalie Rammant overleed enkele jaren later te Zedelgem op 5 september 1906. Zij was toen 62 jaar. Haar laattijdig huwelijk had geen lange duur gekend, maar we mogen aannemen dat het voor haar een hele troost was dat haar echtgenoot dan toch nog een kerkelijke begrafenis had gekregen.

Van die internationale persbelangstelling heeft zij waarschijnlijk nooit iets geweten...

Voornaamste bronnen

- De in de tekst geciteerde krantenartikels
- De registers van de burgerlijke stand en van de bevolking van de gemeente Zedelgem
- Het parochiearchief van Zedelgem Sint-Laurentius

Wij danken de mensen van onze gemeentelijke archiefdienst en ook Monique Ameeuw en Pastoor Luc voor de raadpleging van het kerkarchief.

Prof. Nelis en Dr. Baekeland

Ingezonden lezersbrief

Paul BAEKELAND

Met veel interesse heb ik het artikel gelezen rond professor Nelis in het laatste nummer van *Zilleghem*. Zijn band met Aartrijke was voor hem ongetwijfeld zeer belangrijk. Maar naast zijn familiebanden en wetenschappelijke opzoekingen was er nog een belangrijke band met Aartrijke. Dat was zijn grote vriendschap met Dokter Hendrik Baekeland, toenmalig burgemeester (1918-1935) van Aartrijke. Al kwam het een waarschijnlijk uit het ander.

Twee lijkredes, die ik gevonden heb in een bundel over Professor Nelis, illustreren deze vriendschap op een merkwaardige manier. Professor Nelis is enkele maanden na Dokter Baekeland overleden. De teksten komen nogal dramatisch over, maar dit moet in de context van die tijd gezien worden volgens mij.

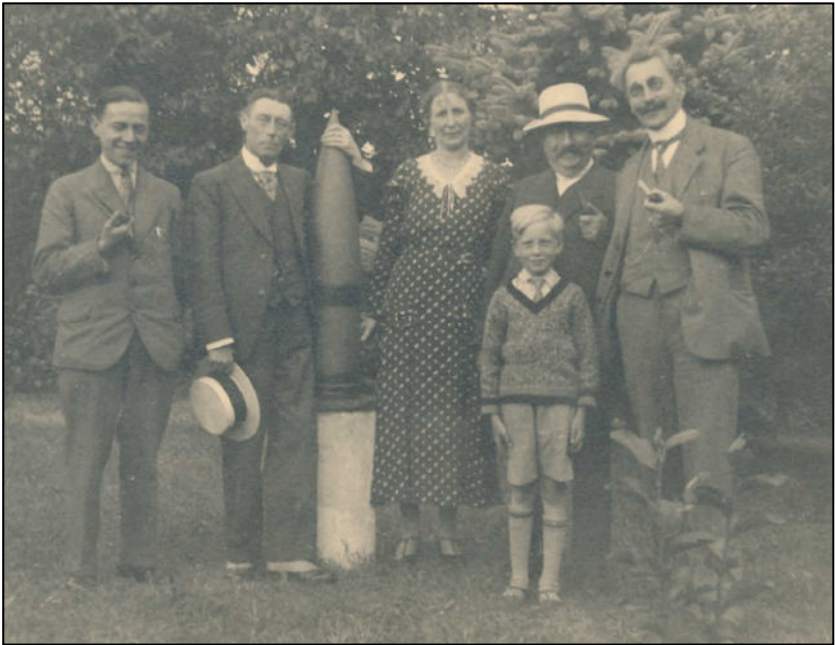
Een eerste uittreksel komt van de lijkrede uitgesproken te Aartrijke door Dr G. de Laye, geneesheer te Heist-aan-Zee:

Weldra vinden wij het ter ruste liggen dicht bij het lijk van uwen en ons aller boezemvriend Dr Baekeland in den gewijden grond van 't kerkhof van Aartrijke. O treffend schouwspel van trouwe vriendschap!

Het tweede uittreksel is in het Frans. Het is een lijkrede opgesteld door een Franstalige Dokter Dieudonné. De lezer moet weten dat Dr. Baekeland jaren bestuurslid was van het Algemeen Belgisch Geneesheren Verbond en zelfs voorzitter van 1925 tot 1928 en daarna erevoorzitter tot aan zijn overlijden en bijgevolg zeer gekend bij de Belgische dokters.

En quelques phrases, Messieurs, j'ai évoqué le médecin et le professeur Nelis- Je voudrais vous dire un mot de l'homme. Je ne puis mieux faire que de rappeler ici un souvenir personnel: ma dernière entrevue avec NELIS ...

C'était il y a deux mois. Je sortais de la cour de l'Institut St.-Raphael au moment où il y entrait. De son allure brusque, alerte et dégingandée, il m'abrda:

Fig. 1 - Opname 1932 in Adinkerke. We herkennen: Hendrik Baekeland, mijn grootvader, met hoed op, Willy Baekeland, mijn vader, links met pijp, Karel Nelis, met hoed in de hand, en zijn echtgenote Augusta Maertens (Foto: verzameling van de auteur)

«Triste nouvelle, mon cher, me dit-il: Baekeland vient de mourir.» Je savais depuis longtemps que notre cher, notre admirable Baekeland était condamné. Cependant l'annonce brusque de la chute de ce bon géant, magnifique incarnation du médecin belge et flamand, m'émut sincèrement.

Alors NELIS me parla du disparu, de sa maladie, de ses souffrances, de son énergie, de sa lucidité restée entière jusque peu avant la fin ...

«Une grande perte», me dit-il en me donnant une poignée de main ... La dernière! Car je ne savais pas...je ne savais pas que je venais de vivre une minute d'une grandeur tragique! Mais lui, NELIS, savait! Il se savait atteint comme son ami Baekeland d'un mal terrible! Il se savait condamné à courte échéance! Il savait. Et pendant qu'il évoquait l'ombre du défunt, pas un muscle de son visage, pas un tressaillement, pas un tremblement de la voix ne le trahit!

(In vertaling: In enkele zinnen, mijne heren, heb ik de dokter en professor geschetst. Ik zou u graag een woord zeggen over de man. Ik kan niet beter doen dan hier een persoonlijke herinnering oproepen: mijn laatste ontmoeting met NELIS...)

Het is twee maanden geleden. Ik verliet het hof van het Sint-Rafaëlsinstituut waar hij binnenkwam. Met zijn nerveuze tred, wat slungelig maar alert kwam hij op me toe: «Triest bericht, beste: Baekeland is net gestorven.» Ik wist sinds lang dat onze vriend, onze bewonderde Baekeland veroordeeld was. De plotselinge mededeling van de val van die goede reus, schitterende incarnatie van de Belgische en Vlaamse dokter, ontroerde me nochtans heftig.

Dan sprak Nelis mij over de overledene, zijn ziekte, zijn lijden, zijn levensenergie, van zijn luciditeit tot net voor het einde ... «Een groot verlies», zei hij, terwijl hij me een hand gaf ... de laatste! Want ik wist niet .. ik wist niet dat ik pas een minuut beleefd had van een zekere tragische grootsheid. Maar hij, NELIS, wist het! Hij wist zich in de tang van een verschrikkelijke ziekte zoals zijn vriend Baekeland! Hij voelde zich op korte termijn veroordeeld! Hij wist het. En terwijl hij de donkere kant van het leven van de overledene schetste, bewoog geen spiertje op zijn gezicht, geen enkele rilling, geen beving in zijn stem verraadde hem!)

Herfstlezing 1

Vrijdag 19 oktober 2018 om 20 uur
in 't Kloosterhof (Kerkplein 4, Zedelgem)

lezing door

Dirk Decuypere

Vliegtuigcrashes tijdens de Tweede Wereldoorlog in West-Vlaanderen

Dirk Decuypere is een gepensioneerde leraar Nederlands en Engels aan het Meense Sint-Aloysiuscollege en woonachtig in Geluwe. Familie- en dorpsgeschiedenis boeien hem uitermate en dus volgden de boeken ook in een snel tempo, zoals *Het malheur van den keizer* en diverse artikels over WO1. Maar Dirk Decuypere is niet alleen een specialist van de Eerste Wereldoorlog, maar ook van de luchtoorlog en de crashes van de Tweede Wereldoorlog. Op 18 mei 2017 werden in Geluwe twee gedenksteden onthuld voor een RFC-piloot en bemanning. De tweede gedenksteen betrof 2nd Lieutenant Robert Bennie en zijn waarnemer Lt. Arthur Metheral. Dankzij heel wat speurwerk in dagboeken en archieven kon Dirk Decuypere voor de hoger vermelde Britse en Canadese gesneuvelden een gedenkteken oprichten in Geluwe. Hij probeert, samen met de leden van zijn vereniging, gecrashte vliegtuigen uit WO2 en hun bemanning op te sporen en bloot te leggen.

Organisatie: Heemkundige Kring Pastoor Ronse
Iedereen welkom. Toegang: € 5,00

Herfstlezing 2

Vrijdag 16 november 2018 om 20 uur
in 't Kloosterhof (Kerkplein 4, Zedelgem)

lezing door

dr. Ronald Van Belle

Sterven en begraven van de middeleeuwen tot heden

De middeleeuwer zag de dood als het einde van het aardse leven en de toegangspoort tot het eeuwige, gelukzalige leven. Bezit en sociale status speelden een rol tot in het graf. Rijken werden in de kerk of abdij begraven en hoopten door giften en gebeden hun tijd in het vagevuur in te korten. De gewone mens belandde meestal halfnaakt in een kuil op het kerkhof.

In deze lezing wordt ons een beeld geschetst van de evolutie van de grafmonumenten en van de funeraire symboliek in onze gewesten van de 12de eeuw tot de moderne tijden. Ronald Van Belle werd geboren in Brugge in 1943 en doctorerde in de kunstwetenschappen (UGent, 2012). Specialiteit: funeraire kunst en ritens van de dood in sterven en begraven.

Dr. Ronald Van Belle publiceerde in 2006 het boek *Vlakke grafmonumenten en memorietaferelen met persoonsafbeeldingen in West-Vlaanderen: een inventaris, funeraire symbolen en overzicht van het kostuum*.

Organisatie: Heemkundige Kring Pastoor Ronse
Iedereen welkom. Toegang: € 5,00

Privacybeleid

Gegevens

Conform de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) noteert de Heemkundige Kring Pastoor Ronse Zedelgem, p.a. Wildebeekstraat 23 te 8211 Aartrijke, ten behoeve van zijn databestand de volgende gegevens:

- naam van de persoon of instantie
- adresgegevens
- e-mailadres
- datum toestemming opname in het bestand
- datum uitschrijven

Doel

Voor het optimaal uitvoeren van onze verenigingstaken worden in ons databestand de gegevens opgeslagen van personen en instanties ten behoeve van de verzending van:

- aankondiging van activiteiten (bv. e-flyers...)
- uitnodigingen voor activiteiten
- persberichten
- abonnementen

Beheer

Databestanden zijn opgeslagen op de computer van de secretaris. Deze is beveiligd met wachtwoord en alleen toegankelijk voor de secretaris. Geregeld wordt een back-up gemaakt. Uitschrijven is te allen tijde mogelijk. De Heemkundige Kring Pastoor Ronse verstrekt nooit gegevens uit zijn databestand aan derden.

Aldus vastgesteld door het bestuur
Zedelgem, 24 mei 2018

Kasteel van Loppem

Neogotisch topmonument met rijke kunstcollecties,
romantisch park met vijvers en doolhof

Een ideale daguitstap!

De manege biedt een uniek kader
voor elk evenement, feest of seminarie.

Openingsuren, tarieven en andere info:
www.kasteelvanloppem.be

Steenbrugsestraat 26 - 8210 Loppem

WALCARIUS VERZEKERINGEN

BVBA

Groenestraat 31 bus 2, 8210 Zedelgem

Tel 050 20 06 02

johan.walcarius@verz.kbc.be

KBO 8887 868 615, rekeningnummer BE50 7390 3058 3018

Verbonden agent: FIMSA, 181723A, van kbc-verzekeringen nv, Prof. Roger Van Overstraetenplein 2, 3000 Leuven, btw 0455 982 840, vat Looisew

GARAGE DEKETELAERE
VELDEGEM — LOPPEM

Torhoutsesteenweg 383
8210 Veldegem
Tel: 050/27.74.94

Autobaan 17
8210 Loppem
Tel: 050/822.822

www.opeldeketeleare.be
info@opeldeketeleare.be

Reeds meer dan 40 jaar een familiebedrijf!

Persoonlijke service ...
...van generatie op generatie!

Reeds 3 generaties is DEKETELAERE
onlosmakelijk verbonden met OPEL

 bouwmaterialen
MAERTENS n.v.

Zedelgem

- bouwmaterialen
- vloer & wandtegels
- blauwsteen
- basalt
- kandla
- graniet
- witsteen

Diksmuidse Heirweg 73, 8210 Zedelgem
tel. 050/20.91.01
info@maertensbouwmat.be

www.maertensbouwmat.be